

F R I F A G D E V E G E L S E

Nr. 32

2. årgang

29. august 1942.

Kamerat.

Den norske frontens holdning overfor individuelle terrorhandlinger er klar og grei. I pakt med de demokratiske tradisjoner i norsk samfunns- liv har den norske offentlighet alltid tatt avstand fra voldslige midler i den politiske kamp. Det har ikke skjedd noen forandring i denne inn- stilling selv om tyskerne og deres tro elever, de norske nazister, har innført gangstemetoder etter at vårt land ble hartatt.

Det attentat som etter nazipressen skal være foretatt i statspolitietts lokaler i Henrik Ibsensgt. i Oslo, er nettopp frukten av denne volds- mentalitet som er skapt under det nazistiske terrorregime. Nazipressen påstår selvsagt som vanlig at det er "en kommunistisk terrorgruppe" som her har operert og "at bolsjevikiske og britiske agenter feigt står bak". Bare måten offentliggjørelsen er gjort på tyder på at "attentatet" skal nyttes i den videre kampen mot det norske folket. Og det faktum at offentliggjørelsen først kom 4 dager etter "attentatet" fant sted peker i samme retning.

Enten handlinger en nazistisk provokasjon som skal danne opptakten til nye represalier overfor vårt folk eller den er utslag av forvilledede unge menneskers trang til hevn over dem som går fienden til hånd med pinsler og brutal fronferd overfor mange tusen arresterte landsmenn, så vil disse og lignende hendelser alltid være til ubotelig skade for vår frigjørings- kamp. Den norske hjemmefrontens kamp må nødvendigvis være en våpenløs kamp, og alle forsøk på å anvende motstandernes midler svekker bare oss selv.

Kva som enn ligger bak "attentatet", så er det klart at den norske arbeiderklasse våkent må følge med i begivenhetenes utvikling. Planene om tvangsorganisering av alle håndens og åndens arbeidere i et Arbeids- samband som så skal danne grunnstenen i et nazistisk riksting, er nå brennende aktuelle, og belært av erfaringene fra septemberdagene ifjor vet vi at NS og tyskerne ikke viker tilbake for noen midler - selv ikke mord- for å framme sine planer. Det er derfor med ure arbeidernes avventer den videre utviklingen, men også med fast beslutsomhet og motig og samlet å reise en motaksjon som vil forpurpe de nazistiske planer om tvangssam- band.

-v-

DEN 10. SEPTEMBER

er viet minnet om våre myrdede kamerater Viggo Hansteen og Rolf Wickstrøm og de andre døde ved standretten ifjor. Ingen nordmann nå visa seg utendørs etter kl. 19 denne dagen. -v-

REISE I FINLAND.

Vi ontalte for en tid siden en reise som den komiske formann i lands- organisasjonen, Pessun, foretok i selskap med den ikke mindre komiske Håkon Meyer for å lete etter mulig samarbeid utenfor Norge. Her er herrerne som kjent temmelig isolerte. Med vanlig freidighet søkte for- redene å oppnå kontakt med den svenske landsorganisasjonen, men ble selvsagt øyeblikkelig avvist. Det samme gjentok seg i Finland, hvor landsorganisasjonens formann nektet å ha noe å gjøre med dem som solgte den norske landsorganisasjonens arbeiderklassens interesser for egen vinnings skyld. En skal huske på at selv om det finske folket er ført bak lyset av "lappogeneralene" så begynner arbeidsfolket i Finland nå å våkne, og den dag er ikke langt borte, da våre finske kamerater slutter opp om den frihetsfront som er skapt over hele verden mot nazityranniet.

-v-

Nic. NASS ER DØD.

Tidligere formann i Kjemisk Industriarbeiderforbund, senere viseformann i Landsorganisasjonen, Nic. Nass, er død i Stockholm. Det lyktes som kjent Nass å flykte ut av landet etter at nazistene erobret fagorganisasjonen. Han døde på sin post i kampen for et fritt Norge.

OLA HOFMO SKUTT AV GESTAPO.

Det meldes til oss at Ola Hofmo er skutt av Gestapo under dramatiske omstendigheter. Ola Hofmo var en uforferdet førkjemper for Arbeiderklassens frigjørelse. Han hadde tallrike venner, såvel blant politiske meningsfeller som motstandere og var anerkjent som en rakrygget kar som overalt vant sympati.

-v-

UROEN BLANT DE TYSKE SOLDATER,

brer seg mer og mer. Massenedslaktingen på Østfronten og de stadig nye innkallelser har skapt en dyp pessimisme som ikke lar seg dempe av de heseblesende "seiersmeldinger" i den tyske løgnpropaganda. Selvmord blant soldater som er blitt beordret til fronten i øst begynner å bli alminnelige. Det siste som er blitt meldt er at en tysk soldat har skutt seg og sin norske frille i Enebakkveien. Heller døden for egen hånd enn å bli kanonføde på de russiske slagmarker.

KORUPSJON VED RASJONERINGSKONTORENE.

Etter hvert som den nazistiske korrupsjon har bredt seg mer og mer i vårt offentlige liv er den ene skandale etter den annen avslørt. Folk uten noen som helst saklige forutsetninger er ansatt i viktige offentlige stillinger utelukkende fordi medlemskapet i "Det statsberende parti" er i orden. Værst er dog tilstanden ved rasjoneringskontorene rundt omkring i landet. NS-medlemmene har forstått at her kan det gjøres "buisness". Selv om gasjen i og for seg mange ganger ikke er imponerende. Men ved underslag av rasjoneringshefter som lett lar seg ordne under den nåværende mangel på kontroll, kan de skaffe seg en imponerende ekstraintekt. Akers Forsyningskontor følger godt med i den "nyordning" som har funnet sted på denne måten. Etter at Mowinckel Larsen ble fjernet fra sin stilling som forretningsfører for vel et år siden på grunn av sin patriotiske innstilling, er det nå praktisk talt bare nazister ansatt ved dette kontor. Det undrer enderfor ikke å høre at det nå avsløres den ene skandalen etter den andre ved kontoret. - I juni i år fikk den nye naziforretningsfører opprigning fra kriminalpolitiet som spurte hva slags kontroll det egentlig var ved Akers Rasjoneringskontor. Man hadde nemlig hos folk som var arrestert for svartebørshandel funnet flere hundre rasjoneringshefter stemplet Akers Forsyningskontor. Selvfølgelig var ikke dette graverende nok til at politiet fant å kunne gripe inn overfor kontoret. Som kjent nyter partimedlemmer visse friheter på det kriminelle område og som ikke er forunt andre.. Men da det i begynnelsen av august ble oppdaget at det var forsvunnet ca. 8.000 rasjoneringshefter, kunne saken umulig dysses ned lenger. Lørdag den 15. august innfant politiet seg på kontoret og tok med seg en stor del av nazipersonalet, fra forretningsfører og ned til kontordamer. De var på politistasjonen til forhør hele dagen samtidig som det ble foretatt husundersøkelse hos dem alle sammen.

Foruten svindel med vanlige rasjoneringsmerker forekom det også en utstrakt trafikk med omsetning av falske brennevinskort ved Akers Rasjoneringskontor. Dette er også brakt på det rene ved den foretatte husundersøkelsen. Vi anser det imidlertid overveiende sannsynlig at etterforskningen ikke bringer noe synlig resultat. De fleste alvorlige svartebørsaffærer er tidligere blitt dysses ned, fordi hovedmennene har vært NS-medlemmer. Derimot vil sikkert det nidkjære politi fortsatt yte en betydelig innsats når det gjelder å beslaglegge en klatt smør eller ost som en fortvilet husmor har formådd å skaffe seg for å tøye litt på de håpløse rasjonene.

-v-

400 gidsler og fanger,

FRÅ Grini er sendt nordover i kuvogner til anleggsarbeid. Blant dem befant seg offiserene Schiøtz, Abildgaard, Hagem og Bølling.

I ÅRSMØTE I NORSK PELTSYRAVLSLAG

på Kongsberg 29. til 30. juni foreslo styret at "laget fortsetter sin tidligere representasjon i Norges Bondelag i det nye Norges Bondesamband og Ovren velges som lagets representant med Hole som Varamann."

Årsmøtet forkastet forslaget og laget står således ikke i det nye Norges

Bondesamband. Samtidig var det opppe et forslag om å yte et kl drag på kr. 10.- pr. medlem til den Norske Legion. Forslaget ble forkastet mot 1 stemme.

-v-

NORSK VAKTSÆLSKAP

er overtatt av politiet. Alle husiere og beboere av hus som har avtale med Vaktsekskapet må derfor være oppmerksom på at de nøkler som er utlevert til Vaktsekskapet nå kan bli ~~brukt~~ misbrukt til husundersøkelse om natten uten at en får vite om det.

-v-

TILSLUTNINGEN TIL N.S.

Før første gang oppgav nylig Nasjonal Samling en tilnæringsvis oppgave over sitt medlemstall - riktignok helt ufrivillig. Det ble nemlig ~~avise~~ opplyst at N.S. Hjelpeorganisasjon nå hadde 4.000 medlemmer. Det het at dette var noget "oppsiktvekkende" og ~~at~~ det er også vi helt enig i, når vi tidligere har fått oppgitt fra samme kilde at alle medlemmer av N.S. ifølge en partiforordning er forpliktet til å stå som medlem av denne såkalte hjelpeorganisasjon.

-v-

FØR 500.000 NÅ 7.000 RADIOLISENSER.

Antallet radiolisenser i Norge er for tiden ikke mer enn 7.000. Før beslagleggelsen av radioapparatene ifjor høst var antallet henimot 500.000. Som kjent er det bare quislingene som får ha radio. Tyskerne behøver ikke lisens. At inntektene ikke strekker til for kringkastingen lenger, er noe vi alle vet. Nå er det Staten som må punge ut. Og at det ikke blir småsummer skjønner vi bl.a. av at hele kringkastingsapparatet er blitt kolossalt utvidet gjennom nyansettelser av en mengde quislingfolk som skulle plasseres.

-v-

FISKERNE I NORD-NORGE KOM ER IKKE UT.

I den senere tid er kysten i Nord-Norge blitt ytterligere minelagt og fiskerne har på denne måten fått sine fiskeplasser sterkt innskrenket. Flere steder er det nektet i det hele tatt å gå ut. Kommandanten for den tyske marinebasis i Tromsø har kunngjort offentlig at overtredelse av det generelle forbud mot å gå ut vil bli meget strengt straffet.

-v-

HARDE STRAFFER I TYSKLAND

En 23-årig dame fra Danzig ble nylig dømt til 2½ års tukthus for "å ha pleiet omgang med en engelsk krigsfange". Hennes søster hadde nylig fått 4 års tukthus for samme "forseelse". Samtidig har en hotellvert fått 3 års fengsel, men "forbrytelsen" er her av en annen art. Han hadde gjort seg skyldig "ved ikke å ha vist hjelpsomhet" overfor evakuerte fra Kosteck.

-v-

OSLO KOMMUNALE LEIEBOERORGANISASJON

har nå fått tilsatt kommis.k formann og hovedstyre. De nyoppnevnte er skattekontrollør Anton Bjørkvall, Maridalsveien 59, Leif Grønn, Ole Bullsgtø 13 og Gadbjørg Matre, Faugstadgtø 29. III. Leif Grønn er tidligere medlem av og nestformann av foreningens hovedstyre. Senere er tiltrått den ikke ukjente vognfører, nå "kontrollør" ved Oslo Sporveier, John Kolm, Ole Bullsgtø 13. Kolm har vært nevnt i forbindelse med angiveri, så han skulle egne seg fortreffelig for sin nye stilling. Grønn, som gjerne utgir seg for jøssing, er en upålitelig, stripet fyr. Det nye styret berekner seg en god inntekt i likhet med de øvrige kommis.ke det nevnes 7.000 kroner årlig for hver. Den av medlemmene valgte formann hadde omlag 250.- kroner som en påskjønnelse. Det er forskjell. De kommunale leieboere nå nå ta konsklusjonen av de nye forhold og innta sin plass i rekken blant de fagorganiserte, ingen henvendelser eller konferanser med forredere og kommis.ke ledere. Alle indre uoverensstemmelser nå opphøre.

-v-

OVERLØPERNES FORTSATTE FORBRYTELSE.

Vi gjenga i forrige uke et angiverskriv utarbeidet av overløperne i fagorganisasjonen, og vi fortsetter i dag med avsløringen av disse forbryterske elementers virksomhet i det første år under den tyske okkupasjon. I et memorandum som er forfattet av de samme herrer på forsommeren 1941

heter det i innledningen

"Den 9. og 10. april ifjor flyktet de fleste arbeiderledere over hals og hode fra Oslo med det resultat at Osloarbeiderne i denne mest kritiske situasjon stod uten enhver politisk eller faglig ledelse. Frøden krets som senere utkrystalliserte seg som fagopposisjon ble der allerede den 9. april om formiddagen satt alt inn på å holde arbeidslivet oppe og stampe en ny faglig ledelse på bana.

Allerede den 12. april lyktes det å få sammenkalt de gjenvarende faglige tillitsmenn for å få rekonstruert sekretariatet.

Det var opposisjonens mening på dette møtet å tvinge Halvard Olsen gjennom som forligsformann i Landsorganisasjonen, idet opposisjonen i en fagbevegelse overensstemmende av den oppfatning at ingen hadde slike forutsetninger som han til å samle og lede arbeiderne i denne kritiske situasjonen.

-v-

DET ER INGEN TILFELDIGHEIT

at den krets av overløpere som tok initiativet til den såkalte "fagopposisjon", og som dessverre til å begynne med også fikk med seg en del hederlige, men spekulative fagforeningskrefter "allerede den 9. april om formiddagen satte alt inn på å ..... stampe en ny faglig ledelse på bana". Minst en av dem, sannsynligvis flere stod allerede før 9. april 1940 i Gestapos tjeneste. Vi skal senere belyse disse forhold nærmere. Det står imidlertid klart at på samme måte som tyskernes erobring av fedrelandet var planlagt i samarbeid med landsforredere, så var også erobringen av fagorganisasjonen og arbeiderbevegelsen, som den betydeligste maktfaktor i landet, nøye forberedt i samarbeid med svilene innen bevegelsens rekke som ikke vek tilbake for å dolke sine egne kamerater i ryggen.

Når aksjonen ikke ble helt vellykket i første omgang, skyldtes det ikke på noen måte planene eller forberedelsene, men utelukkende at de folk som hadde stillet seg i spissen for bakholdsangrepet ingen tillit hadde hos arbeidsfolket i Norge.

-v-

DEN LATTEALIGE PÅSTAND

med hensyn til Halvard Olsen "at ingen hadde slike forutsetninger som han til å samle og lede arbeiderne", belyses best av det forhold at Halvard Olsen ble kastet som formann i Landsorganisasjonen allerede i 1934 på grunn av stadig mer frentredende brist i karakteren. På samme måte som med Sverige Krogh var han etter hvert gått fullstendig i oppløsning på grunn av alkoholmisbruk. Birger Amdøtt som tidligere var en frentredende tillitsmann for jernarbeiderne i Oslo, var også blitt sparket på grunn av fyll. Erling Olsen i Kjønnearbeiderforbundet var helt ukjent for de fleste, og før de få som kjente ham kom overgangen til NS ikke som noe som var overraskelse, idet han var kjent som en vingelopave som etter hvert hadde bekjent seg til alle mulige politiske oppfatninger. Håkon Meyer hadde på tross av grenseløs personlig forfølgelighet og ergjerrighet og på tross av at han ikke var uten betydelig intellektuell kraft, aldri vart i stand til å inn ta noen betydningsfull plass i norsk arbeiderbevegelse fordi arbeiderne rent instinktivt nærer den dypeste mistillit til hans oppriktighet. Om Kåre Rein er det bare å si at han var for liten og betydningsløs til noensinne å komme ut over viserguttarbeidet for Meyer.

DEINE HÅNDFULL DEFERTE INDIVIDER

var det som stulte seg til disposisjon for tyskerne og NS for å lede den norske arbeid bevegelse over i nyrdningen. Men det gikk ikke riktig som de hadde håpet. En del av "arbeiderlederne som over hals og hode hadde flyktet fra Oslo" fordi de i likhet med regjering og storting ikke ønsker å bli tatt som gjidsler av tyskerne, kom tilbake og fikk forpurret forrederens planer i første omgang. Ist. detfor Halvard Olsen ble Elias Volan formann i L.O. og ved hans side Nic. Ness og Jens Berg. Dette nederlag kom uventet og falt overløperne tungt for brystet. I det memorandum de utarbeidet for tyskerne og NS heter det videre: "Fagopposisjonen som hadde et helt annet syn på den politiske situasjon enn disse, og som mente at fagorganisasjonen snarest måtte tilpasse seg den nye

situasjonen, samtidig kom det snart i sterkt kampfôrhold til det rekonstruerte sekretariat, samtidig som Halvard Olsen og Sverre Krogh etter quislingregjeringens fall opptok arbeidet for å få etablert et samarbeid med NS og fagopposisjonen med det mål for øye gjennom en felles-regjering å reise et nytt Norge" -v-

ALLE BROER VAR NÅ BRUTT

og "fagopposisjonen" med forrederne i spissen gikk for full musikk inn for en "styrket" quislingregjering. Etter først kynisk å ha angitt en rekke av de tillitsmenn som fortsatt kjempet for arbeiderklassens og landets interesser, folk som nå enten er kastet i tysk konsentrasjonsleir eller har lykkes unnslippe til den frie verden, skriver overløperne videre i sitt memorandum: Disse krefter opptok etterhånden et intenst arbeid for å gjenoppbygge det norske arbeiderparti og stille landsorganisasjonen under partiets politiske kontroll. 4 av sekretariatets medlemmer ble i den anledning valgt inn i det nye sentralstyre for arbeiderpartiet. Hertil kom at landsorganisasjonens juridiske konsulent, Viggo Hansteen, som opprinnelig hadde arbeidsforbud, i mellomtiden hadde fått tyskerne tillatelse til å gjeninntre i sin stilling, hvorved den retning som stod mot tyskerne og NS fikk en fremragende fører, idet Hansteen er kjent som en av de skarpeste hoder i arbeiderbevegelsen. Det intime samarbeid som under Administrasjonsrådets ledelse ble etablert mellom de 3 store borgerlige partier og arbeiderpartiet med landsorganisasjonen gjorde et skifte i landsorganisasjonens ledelse stadig mer og mer nødvendig. Nødvendigheten herav hadde gjentagende ganger vært drøftet mellom NS og fagopposisjonen uten at det innledertid førte til noe positivt resultat før etter at NS den 25. september overtok regjeringsmakten."

-v-

"DET SKIFTET

som da på tysk initiativ fant sted", heter det videre, "var innledertid langt mindre inngripende enn det som sosialministeren i forståelse med fagopposisjonen fant nødvendig. Spesielt var de enige med sosialministeren i at ethvert skifte som ikke medførte at Halvard Olsen kom ned i ledelsen ville være mer eller mindre betydningsløs, idet han var den eneste som hadde kraft og styrke til å omsnu fagorganisasjonen og innstille den for den nye tid. Isteden ble Jens Tangen satt på den krevende post og fikk som viseformann Ludvik Båland, som ikke var stort bedre innstillet enn Nic. Hass som han skulle erstatte. Hass ble samtidig med avsetningen som viseformann også pålagt å nedlegge sitt verv som sekretariatsmedlem, mens Josef Larsson og Torbjørn Henriksen, som var minst likeså ondartet innstillet, fikk fortsette som medlemmer av landsorganisasjonens sekretariat. Det tok da heller ikke lang tid etter skiftet før sekretariatet var likeså Englandsinnstillet som før."

-v-

OVERLØPERNE KRITISERER HER TYSKERNE

For lojalitet med fagorganisasjonen. Tyskernes inngrep i arbeidsfolkets rettigheter var ikke drastisk nok for overløperne. Ledelsen skulle få sparken. Og det kritiseres åpenlyst at avskjedigede tillitsmenn fikk beholde noe av sin lønn. Det værste er dog at overløperne, som dog er forhenverende tillitsmenn i arbeiderbevegelsen, brutalt utleverer tusener av arbeidere som demonstrerte sin fedrelandskjærlighet ved å nedlegge arbeidet 9. april 1941. Hør bare hver langt de fornådde å drive angiveriet:

"Trossingen av demonstrasjonsforbudet den 9. april, hvor anslagsvis mellom 8 - 10 tusen arbeidere trosset å arbeide, vel vitende at de kunne dekke seg mot enhver form av represalier ved å påberope seg påsken og tidligere praksis på dagen før påsken, men så ingen som kjennor forholdene kan være i tvil om at det langt ovrveiende flertallet skoftet arbeidet som demonstrasjon".

DET SOM HELE TILLEN LÅ UNDER

var selvsagt i for seg ikke at tyskerne skulle få så stor innflytelse som mulig, men at de selv - overløperne - skulle slippe til. Til tross

for at de hadde forrådt og fornøkt den sak og den bevegelse de tidligere hadde tilhørt, til tross for at de hadde vært med på å knytte eller stikke ned i bakholdsangrep tidligere kamerater og kamfeller, så hadde hverken Halvard Olsen, Hakon Meyer eller de fleste andre av deres medforbrytere ennå nådd den posisjon de hadde håpet på skulle bli lønnen for deres forbrytelse. Konklusjonen på deres judasskrift er således en bønnfallelse om at lønnen for at de solgte sin sjel endelig måtte utbetales:

"Selv nu tror vi det vil være mulig å skape en bredere plattform for NS innenfor de fagorganiserte masser, hvis følgende linjer blir fulgt....: Sosialdepartementet får adgang til å innsette i de viktigste faglige nøkkelstillinger tillitsmenn med samme rettigheter som formennene til å overvåke organisasjonens virksomhet og korrespondanse m.v. De må enn videre ha suspensivt og absolutt veto overfor eventuelle vedtak som måtte være i strid med de av myndighetene til enhver tid optrukne retningslinjer. De må derfor knyttes fast til kontorene på samme måte som de øvrige tillitsmenn ....." I disse nye faglige "nøkkelstillinger" skulle så først og fremst Halvard Olsen innsettes i landsorganisasjonen, mens Birger Aamodt foreslås i Jern- og Metallarbeiderforbundet, Karl Bjurstrøm i Handel og Kontor, ~~Kåre Bakken~~ Kåre Bakken i Kommuneforbundet og Bunæs i Arbeidsmandsforbundet. Erling Olsen er som bekjent på dette tidspunkt allerede innsatt som sekretær i landsorganisasjonen, men foreslår seg selv dessuten "som overvåker av stedsstyret for kommuneforbundets Osloavdeling" og videre Aamodt og Bjurstrøm som "overvåkere" av stedsstyrene henholdsvis for Jern og Metall og Handel og Kontor. Det er tydelig at herrene er redd for Osloarbeiderne, som etterhvert hadde lært dem å kjenne.

-v-

NÅR TYSKERNE ALLIKEVEL IKKE

fulgte forrederens anvisninger på å prestere fagorganisasjonen fullstendig på dette tidspunkt (for sommeren 1941), så var det bl.a. fordi de selv næret den dypeste mistillit til krapylet. Og dessuten var situasjonen ute og hjemme ennå ikke moden for et avgjørende oppgjør med arbeidsfolket i Norge. Men selvsagt var herrene på Victoria Terrasse takknemlig for alle de råd overløperne kunne gi dem for å skaffe nye klienter til konsentrasjonsleirene. Og da tyskerne fant tiden beleilig, - i septemberdagene, viste de at de ikke hadde glemt anvisningen på Viggo Hansteen "som en framragende fører for den retning som stod mot tyskerne og NS."

-v-

DISSE AVSLØRINGER

som vi påbegynte i forrige uke og som vi vil fortsette med framover viser hvilke krefter det var som drev sitt spill bak arbeidernes rygg og solgte deres dyreste livsinteresser. Avsløringene illustrerer også tyskernes metoder. Derfor er det av uvurderlig betydning at rennespillet nå er avslørt og at de organiserte arbeidere i full utstrekning drar nytte av de erfaringer som derved er vunnet i kampen for en

F R I F A G B E G E L S E .